

Pòrtic

Xavier Montanyà

El cas Vinader

El periodisme contra la guerra bruta

Xavier Montanyà

El cas Vinader

El periodisme contra
la guerra bruta

Pòrtic

Primera edició: novembre del 2015

© Xavier Montanyà Atoche, 2015

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-342-1

Dipòsit legal: B. 26. 580-2015

Fotocomposició: Àtona Víctor Igual, SL

Impressió: Limpergraf

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

ÍNDEX

<i>Pròleg</i>	9
1. Un tret per l'esquena	13
2. Una ploma pot ser tan eficaç com una pistola	19
3. Vida de gris	35
4. El franquisme, epicentre de la guerra bruta	45
5. Euskal Herria, 1979. Uniformats de dia, incontrolats de nit	55
6. Operació agent infiltrat	65
7. Gener del 1980: escalada de la violència	83
8. Procés a Xavier Vinader	101
9. En paral·lel: exclusives i grans reportatges	121
10. Judici a l'Audiència Nacional	129
11. La llibertat d'expressió de dol	137
12. L'evolució del procés de Francisco Ros Frutos	147
13. Fi de la via jurídica	151
14. Europa, una gran presó	157

15. Fi de la partida d'escacs	169
16. Grans exclusives internacionals	177
17. Carabanchel i indult	191
18. Els GAL	199
19. El <i>Gernika</i> a la presó de Guadalajara	211
20. La repressió contra la llibertat d'expressió a Euskal Herria	217
21. Les víctimes i la impunitat	221
<i>Epíleg</i>	227
<i>Índex onomàstic</i>	237
<i>Crèdits fotogràfics</i>	245

UN TRET PER L'ESQUENA

Bilbao, dissabte 22 de setembre de 1979. A mitja tarda, un Seat 1430 vermell surt del pàrquing de l'hotel Nervión i enfila la riba dreta de la ria. Al volant hi ha un jove prim, de barba retallada i cabells ondulats negres, tallats curts, amb navalla. Fuma amb una tranquil·litat estudiada. Darrere unes Ray-Ban verdes, amaga uns ulls atents a tot el que passa al voltant. Hi ha poc trànsit. És festa i el temps no convida a passejar. En arribar a la bifurcació de Sondika, s'atura al semàfor. A l'instant, s'hi acosta un jove barbut, molt morè, de vint-i-tants anys, obre la porta dreta enèrgicament, amenaça el conductor amb una pistola del nou llarg, i es precipita dins el cotxe. Una mà s'esmuny per la finestra, obre el fiador de la porta del darrere, i un altre noi, ros, salta al seient posterior. Empunya una Star del nou curt. Tot ha passat en qüestió de segons. «Tira recte», li diuen.

Ell arrenca a poc a poc en direcció a l'aeroport de

Sondika. «Vés més ràpid. No ens segueix ningú», ordena el del davant, guardant-se l'arma a la cintura. «Saps per què som aquí? Saps on t'has ficat?», pregunta el del darrere, encanonant-lo. «No», respon el conductor, prement l'accelerador i intentant dominar els nervis. Silenci tens. A l'encreuament d'Artxanda, el fan girar a la dreta, passen un club de tir; després el fan tombar a l'esquerra, per una carretera de revolts, fins a l'inici d'un camí de terra. Hi ha un cartell que diu «Hotel de Perros». «Tira amunt per aquest camí», li ordenen. «I para en aquell revolt». El conductor frena i atura el motor. El cotxe queda amagat entre dos terraplens. No és visible des de la carretera. El fan baixar.

Darrere d'ell, el ros l'increpa: «Tu, de què vas per la vida? Qui et paga?». «Ningú. Estic aquí de vacances», es defensa ell. «A veure, la documentació», li diu l'altre, cara a cara. Mentre la revisa, aixeca un moment la vista cap al ros, a la seva esquena. Ell també es gira molt ràpid, per instint. Sonen dos trets i cau lentament de bocaterrosa. «Anem-nos-en!», sent que diuen. «Clac!», «clac!». Tanquen les portes del cotxe. Intenten arrencar quatre o cinc vegades. No poden. Fugen corrent. Passen uns quants minuts. El ferit aconsegueix incorporar-se. Està sagnant. S'arrossega com pot fins al cotxe, busca l'estàrter, l'engega i enfila cap a la carretera. S'acosta a un cotxe aparcad. El dolor és insuportable. Fa un esforç i crida demanant ajuda. Dos homes corren cap a ell. Un es posa al volant del cotxe i, a tota velocitat, el porten a l'hospital.

L'endemà i en dies successius, les pàgines de successos de la premsa publiquen la nota difosa per la Policia Nacional que, en síntesi, diu:

«Francisco Ros Frutos, antic policia nacional, ha resultat greument ferit per dos desconeguts que han disparat contra ell en descobrir entre els seus documents personals el carnet de policia quan, a boca de canó, volien robar-li el cotxe.

»El ferit, que ha quedat internat a la unitat de vigilància intensiva de la Residència Sanitària de Cruces, estava de baixa del Cos de Policia Nacional feia un mes, i es trobava a Bilbao de vacances. Quan circulava per la carretera de Santo Domingo, a la sortida de Bilbao, va ser abordat per dos individus armats que li van exigir l'entrega de les claus i la documentació de l'automòbil. En revisar-la i descobrir-hi el carnet professional de policia nacional, un dels desconeguts, sense obrir la boca, va disparar un tret que va tocar de ple el senyor Ros.

»Segons el seu propi relat, el ferit va poder conduir el seu cotxe fins al cim del turó de Santo Domingo, on va ser auxiliat per diverses persones. Traslladat a la residència de Cruces, se li va detectar una ferida de bala, amb orifici d'entrada i sortida, a l'hipocondri esquerre i la fosa lumbar esquerra».

Malgrat no especificar-se cap reivindicació, ni la més mínima pista sobre els autors dels trets, qualsevol lector tendiria a deduir, fàcilment, que els pistolers eren militants d'ETA.

Francisco Ros Frutos ferit a l'hospital, amb orificis de bala ben visibles.

Una de les primeres visites que Ros Frutos rep a l'hospital és la de Xavier Vinader, periodista del setmanari *Interviú*, un dels especialistes més importants en la investigació de l'extrema dreta i les trames involucionistes en els inicis de la transició. Tan bon punt ha conegut la notícia de l'atemptat, Vinader s'ha desplaçat en cotxe des de Barcelona. «Això han estat els meus», li diu l'ex-policia ferit, només de veure'l entrar per la porta de l'habitació. Es coneixen de fa uns mesos. De fet, Ros Frutos està col·laborant amb l'equip d'investigació del setmanari. El periodista fa fotos del ferit al llit. Pren nota de l'informe mèdic. Li demana els detalls de l'atemptat,

l'aspecte dels assaltants, les sospites que té, i fins a quin punt les pot arribar a concretar. Frutos se sent controlat a l'hospital, sap que el vigilen, concretament ha reconegut un jove d'un grup neofeixista de Santurtzi i un membre del Servei d'Investigació de la Guàrdia Civil. Tem que, quan li donin l'alta, vulguin rematar la feina.

D'acord amb ell, Vinader i els altres periodistes del seu equip estableixen que el primer que cal fer es treure'l de la zona de risc. Quan li donin l'alta, el portaran discretament i directament a l'aeroport i l'embarcaran cap a Barcelona. L'operació es durà a terme amb èxit, uns dies després. Francisco Ros Frutos serà allotjat a l'hotel Presidente, de la Diagonal de Barcelona, amb una identitat falsa. Aquí Xavier Vinader s'hi reunirà en secret diversos dies per acabar de lligar caps i completar tota la informació que l'explicia els ha facilitat els darrers mesos, com a infiltrat en els sectors de l'extrema dreta violenta i parapolicial de Bilbao.

És el punt final d'uns mesos d'una investigació molt delicada i perillosa que, aviat, quan es publiqui, en forma de tres reportatges, demostrarà les fosques connexions entre l'extrema dreta i les forces de seguretat de l'Estat espanyol a Euskal Herria, el nucli dur de la guerra bruta parapolicial contra l'independentisme basc. En definitiva, l'embrió dels GAL (Grupos Antiterroristas de Liberación). Aquests reportatges marcaran per sem-

pre més les vides dels seus autors, els límits de la democràcia espanyola i de la llibertat d'expressió; posaran en evidència la insultant impunitat de què gaudien els terroristes d'extrema dreta; i revelaran, amb tota mena de proves i documentació, el funcionament real de la guerra bruta.

Ros Frutos amb part del material aconseguit com a infiltrat en els grups parapolicials.

Vinader i Ros Frutos seran processats. Xavier Vinader es convertirà en el primer periodista exiliat i pres de la democràcia espanyola. Però, no ens avancem. Com és que les trajectòries professionals del periodista i del policia nacional van acabar confluint? D'on venien? Quins eren els fonaments de la seva col·laboració?